

Kinderboekenweek

Hallo wereld! is het thema van deze Kinderboekenweek, die in het teken staat van ‘het ontdekken van nieuwe werelden en culturen’. Het fantasy-genre weet daar wel raad mee. Populair door Tolkien en Harry Potter, en niet alléén bij meiden van zestien jaar.

Mystiek, mythe, magie, en alles kan anders zijn

Joost van Velzen

D onkere luchten, rook, zwaarden, gotische lettertypes doorboord door bliksemflitsen, doom-figuren in middeleeuwse tabberds; ja, herkenbaar zijn ze zeker, de fantasy-boeken. De meestal jonge liefhebber van verhalen die ruwweg draaien om mystiek, mythe en magie zal er in de boekhandel niet snel naast grijpen. Toch laat het genre, dat zich ook manifesteert in films en games, niet gemakkelijk afbakenen, vindt *fantasy*-auteur Martijn Lindeboom (40).

“Volgens mij leidt fantasy onder hetzelfde stigma als vroeger de thriller”, zegt Lindeboom. “Mensen hebben daar een beeld van waar je haast niet meer van afkomt. Zo van: als je lol wil hebben met mensen met rare oren, dan moet je fantasy lezen.”

Zo is het niet, vindt Lindeboom, die ook schrijfwedstrijden voor fantasy-verhalen organiseert. “Ik vind het een beetje simpel als mensen hun neus ervoor ophalen. Er is zo ontzettend veel meer.”

Als bekendste voorbeeld noemt hij ‘De ontdekking van de hemel’ van Harry Mulisch: “Uiteindelijk draait dat verhaal om een stelletje engelen die de wereld tenonder willen laten gaan. Zo zijn er nog veel meer magisch-realistische boeken, natuurlijk.”

Er zijn volgens Lindeboom meer misverstanden rondom de fantasy. Dat die boeken uitsluitend worden gelezen door 15-jarige gothic-achtige meiden, klopt niet. Lindeboom: “Je hebt een grote groep jongeren tussen de 12 en de 16, die de zogeheten wicca-boeken lezen, of de Twilight-serie of Harry Potter. Die lezen dat allemaal in het Nederlands.

“Als ze ouder worden, ontstaat een groep die overstapt naar Engelstalige fantasy. Die lezen dan alles van auteurs als Steven Erikson en George Martin, die echt grootheden zijn in die wereld en miljoenen boeken verkopen.”

Sarah de Waard (35) is zo’n oudere fantasy-lezer. Ze begon met het lezen van Nederlandse literatuur. “Ik las vroeger altijd Hermans en Vestdijk. Maar in de tijd van Ronald Giphart en Joost Zwagerman ben ik afge-

Waylander kun je lezen, en naspelen ook: LARP, voor de kenners.

haakt en trok ik meer naar de sciencefiction toe, dat veel overeenkomsten heeft met fantasy. Ik was al lang Star Trek-fan en bovendien las mijn grootvader, die natuurkundige was, altijd sciencefiction. Zo ben ik langzaam maar richting fantasy geslopen.”

Ook De Waard, redacteur van beroep, vindt dat haar favoriete genre wel erg makkelijk als één pot nat wordt weggezet. Daarvoor vindt ze deze literaire stroming eenvoudigweg te breed, te divers. Al is ze de

laatste die zich daar werkelijk druk om maakt. Sterker, ze vindt die clichés juist wel grappig.

Ze grijpt naar haar tas en legt een boekje op tafel waar de leek een heel eind mee komt: ‘The Tough Guide To Fantasyland’ heet het, en schrijfster Diana Wynne Jones vermeldt daarin alle ‘regels’ van de fantasy. De Waard: “Voor je aan die boeken begint is het wel handig om de conventies enigszins te kennen.”

Vaak zijn het op Tolkien of J.K. Rowling gebaseerde tiener-kinder-

Verplichte fantasy-kost

Wie zich wil verdiepen in de andere werelden van de fantasy, kan niet om de volgende vijf titels heen:

- Amerikaanse Goden, Neil Gaiman (urban fantasy). Sommige van zijn boeken zijn verfilmd, zoals Stardust en Coraline.
- Het spel der tronen, George R.R. Martin (epische fantasy) nu door de zender HBO als serie ‘Game of Thrones’ verfilmd.
- Waylander, David Gemmell (actie fantasy).
- De Schijfwereld boeken, Terry Pratchett (humoristische fantasy) meerdere titels door de BBC verfilmd.
- Zeven Wateren, Juliet Marillier (sprookjesachtige fantasy).

Fantasy-schrijfwedstrijd

Elk jaar wordt er een landelijke schrijfwedstrijd voor fantasyverhalen georganiseerd: de Paul Harland Prijs, genoemd naar de in 2003 overleden Nederlandse sciencefiction-schrijver. Deze wedstrijd is mede bedoeld om nieuw Nederlands fantasytalent te stimuleren de vertaalde schrijvers naar de kroon te steken. Meerdere winnaars (bijvoorbeeld Paul Evanby) publiceren nu bij grote uitgeverijen. De onderscheiding levert de winnende auteur 1500 euro op.

verhalen, vertelt De Waard. “Jong hoofdpersoon zit veilig thuis en krijgt van bovenaf een opdracht opgelegd, meestal door een man. De hoofdpersoon moet dan wel ‘geestelijk klaar zijn’ om de opdracht te kunnen voltooien, die vaak om een heilig voorwerp draait. Fantasy is gebaseerd op de christelijke cultuur, vermengd met heidense, vaak Keltische of Griekse en Romeinse elementen. Dat maakt het voor de leek toegankelijk.”

De Waard somt op wat de argeloze

lezer nog meer kan verwachten als hij de mysterieuze omslagen in de winkel niet meer kan weerstaan: “Iedereen wordt 80, er zijn geen mislukte oogsten, er is geen kindersterfte; fantasy-boeken zijn romantisch en a-technisch. De technologie in de sciencefiction is bij fantasy vervangen door magie. Je bent als lezer een toerist. Het gaat meer om de verbeeldde wereld dan om de karakters.”

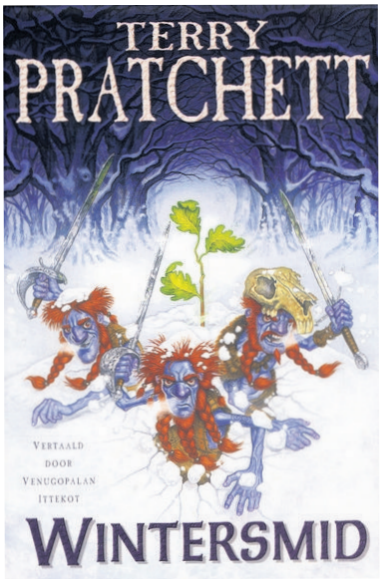
Maar wat is nu precies de aantrekkingskracht van die verbeelde wereld? Martijn Lindeboom: “In onze wereld weet je ongeveer wat je kunt verwachten. In een fantasy-wereld kan alles anders zijn. In die verhalen ontdek je andere manieren om tegen de wereld aan te kijken, andere sociale structuren. ‘Amerikaanse Goden’ van Neil Gaiman bijvoorbeeld gaat diep in op geschiedenis, menselijke verhoudingen en is maatschappijkritisch. Fantasy is meer dan alleen escapisme.”

Het is ook meer dan alleen literatuur. Het genre keert terug in games, films en tv-series, in toenemende mate sinds de successen van Harry Potter en Tolkiens ‘The Lord of the Rings’. Lindeboom: “Als je die film niet hebt gezien tel je niet mee, bij wijze van spreken. Dat zou bij fantasyboeken ook zo moeten zijn.”

Met boeken, films, games en series houdt het nog niet op; fantasy is een subcultuur, adepten zoeken elkaar op: op internet, waar fans hun eigen verhalen schrijven, maar ook in levenden lijve treffen ze elkaar. Als in hun eigen favoriete boek. Lindeboom: “Je hebt fantasy-fairs, waar speciale kleding te koop is, waar middeleeuwse muziek klinkt en waar de bezoekers aan LARP doen.”

LARP? “Live action role playing. Deelnemers gaan dan gekleed als in een fantasy-verhaal en gaan dan bijvoorbeeld met elkaar in gevecht met zwaarden. Fantasy gaat uit van *suspension of disbelief*, het uitstellen van ongeloof: het verhaal moet zo goed zijn, dat de lezer de fantasiewereld voor waar aanneemt, tenminste zolang het verhaal duurt.”

Sarah de Waard: “Fantasy is voor een groot deel ‘willen geloven’. Je hebt ook mensen die doorschieten. Die denken écht dat ze vampier of heks zijn.”

Maartje Kramer (17)

“Waarom ik fantasy lees? Omdat het leuk is. Omdat alles erin mogelijk is. En omdat het lekker onvoorspelbaar kan zijn. Van mensen die kunnen vliegen tot vuurspuugende draken. De boeken van Harry Potter heb ik al wel tien keer gelezen maar ze blijven me boeien. Dat het helemaal niet kan wat er in fantasy gebeurt, boeit me totaal niet. Voor mij is lezen van fantasy even een *escape from reality*. “Ik denk wel dat er een verschil is tussen hoe jongens en meiden fantasy beleven. Meisjes lezen, jongens lezen niet. Die houden meer van de nagespeelde fantasy-wereld erom

heen. Vechten en dan met zwaarden elkaar de tyfus slaan. Ik ben zelf nooit bij zo’n life action role playing geweest maar ik wil er wel eens met vrienden heen. “Mijn favoriete fantasy-schrijvers zijn J.K. Rowling, R.L. Stine en Tolkien. Op dit moment ben ik - en ook mijn vrienden - heel erg in afwachting van ‘The Hobbits’, een nieuwe film naar het boek van Tolkien dat voor ‘In de ban van de ring’ is verschenen. Hij komt als het goed is eind dit jaar of begin van het nieuwe jaar uit en als het als het aan mij ligt gaan we er met z’n allen heen!”

